

महाराष्ट्र शासन,

गृह विभाग,

शासन निर्णय, दिनांक-१०/११/२०१९, ५३२/पर्यटन,

महाराष्ट्र, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक-८ नोव्हेंबर, १९९६

प्रस्तावना:- राज्यातील नागरी व ग्रामीण भागामध्ये अनेक प्रतिष्ठित यात्रा स्थळे, सतिहासिक, सांस्कृतिक, नित्यारम्य स्थळे, स्मारके असून अशा स्थळांना भाषिक/पर्यटन/ यात्रेकरू केंद्री देत आतात. पर्यटनाच्या दृष्टीने अशा स्थळांचा विकास केल्यात अशा महत्वाच्या स्थळांची जोरातना होऊन पर्यटन व्यवसाय वृद्धीत तालेल. या विविध स्थळांचा विकास शांततासहून करण्यात यावा अशा प्रकारच्या अनेक मागण्या विविध तेल्या/व्यवसायासहून करण्यात येत आहेत. शांततासहून उपलब्ध असलेल्या साधन तासुगीचा विचार करता सर्व मागण्या पूर्ण करणे शक्य होणार नाही. अतःच याच विचारात घेऊन राज्यातील विविध पर्यटन स्थळांचा पर्यटन दृष्ट्या विकास करण्याच्या संदर्भात शासन स्तरावर विचार करण्यात आला. विश्वासातही राज्यातील पर्यटन दृष्ट्या उपयुक्त असलेल्या स्थळांच्या विकासाच्या कामामध्ये पध्दतीगोरेपणा राहणा व स्थळांच्या स्थळांच्या विकासाच्या कामे/प्रकल्प/प्रकल्प हातो घेऊन तो पूर्ण करण्याबाबत निर्णय केल्यात आलेला आहे. राज्यातील विविध स्थळांचा पर्यटन दृष्ट्या विकास करण्याच्या संदर्भात अंदाजवण्यात येणा-या कार्यपध्दतीच्या संदर्भात शासन शातील/मागणे अवेला देत आहे.

शासन निर्णय :- राज्यातील पर्यटन स्थळांचा विकास करण्याबाबत निवड करण्यात

येणारी ठिकाणे/पर्यटन विकासाच्या संदर्भात याच आहे, अशा ठिकाणे व पर्यटन दृष्ट्या ज्या ठिकाणांचा विकास करावयाचा आहे. अशा ठिकाणांचे तीन क्षेत्रांमध्ये "अ", "ब", "क" वर्गीकरण करण्यात यावे. या "अ", "ब" व "क" क्षेत्रांमध्ये वर्गीकरण केल्या ठिकाणांचा पर्यटन दृष्ट्या विकास करण्याच्या संदर्भात तीन याचा महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने तयार करावयात.

- १) "अ" क्षेत्रा-राज्यीय व अंतरराज्यीय कोर्ताची ठिकाणे केंद्री शासन/ परराष्ट्रासहून मिळणा-या अर्थसाहाय्याने विकासात करण्यात येणार ठिकाणे

रजिस्ट्रार वेढाचो विजात, जेन्हा-वेळ विजात योजना, जागतिक-सांस्कृतिक
शरता झलेलो ठिकाणो व तिन्हुनी जिल्ह्यामध्योत पर्यटन विजात व त्याचप्रमाणे
विदर्भातील रूढ मुक्कम प्रज्जप.

२] "ब" क्रेणो-राज्य स्तरावरील महत्वाचो ठिकाणो राज्याच्या उर्दीअन्वये
ताधकतमत्तोमधून विजात करपात येवारी स्वये.

शातनाने व स्थानिक विजात मंडळानो राज्यातील पर्यटन क्षेत्राचा विजात
करपाताळो निश्चलेतो व स्वये.

३] "क" क्रेणो- जिल्हा स्तरावर स्थानिक महत्त्व झलेलो ठिकाणे, जिल्हा
नियोजन व विजात मंडळाने उपलब्ध जेल्या तरादूमधून विजात
करपात येवारी ठिकाणो.

"अ" व "ब" क्रेणोमध्ये नमूद करपात आलेलो ठिकाणो जमून इतर जिल्हा-
स्तरावरील तरे स्थानिक ठिकाणाचा तमाजे वा क्रेणोमध्ये करपात आलेलो आहे.

२. स्थानिक महत्त्व झलेल्या जिल्ह्यातील ठिकाणांचा पर्यटन दृष्ट्या विजात
करपाच्या तंदर्भात [म्हजे "क" क्रेणोमध्येले ठिकाणो] शातनाळे/महाराष्ट्र/पर्यटन विजात
महामंडळाळे विशिध व्यक्तींकडून तंतवेळून अर्ज पाठविपात येतात. शातनाळे महाराष्ट्र
पर्यटन विजात महामंडळाळे प्राप्त झालेलो तदर निवेदने तंतविध जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकारी
वांच्याळे पाठविपात येतो. जिल्हाधिकारी यांनी हो निवेदने/अर्ज जिल्हा नियोजन
व विजात मंडळाच्या विचारार्थ तादर करावोत. जिल्हा नियोजन व विजात मंडळापुटे
पर्यटन विजाताताळो ठेवपात आलेल्या स्वकींच्या बावतीत कोणाच्या स्वकींच्या प्राक्म्याने
विजात करावा वाचे प्राक्म्य ठरवाचे. व त्यानुसार प्राक्म्याने विजाताचो कामे हाती
धेवात वाचो. जिल्ह्यातील पर्यटन स्वकींच्या विजाताच्या तंदर्भात प्राक्म्य ठरवितांना
मा. मुकमेलो, मा. उपमुकमेलो, मा. क्री, मा. राज्यक्री यांनी जाहिर जेल्या स्वकींच्या
विजात योजनेत प्राक्म्याने विचार करपात वाचो. वा जिल्हा पातळीवर स्वकींच्या
विजाताताळो तंतविध जिल्हा नियोजन व विजात मंडळाने शत्र दरवर्षी शत्रवर्षाच्या
गळेकुनाचो शत्रवर्षी योजनेत शत्रवर्षी पदावोग्य तरादु करावो. जिल्हा नियोजन

३. विज्ञात मंडळ जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या विज्ञाताच्या तंदर्भात मान्यता देण्याचे अर्थव्यवस्था करून देत असल्यामुळे जिल्हा नियोजन व विज्ञात मंडळाने मान्यता दिलेल्या योजनेस प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार तंदर्भात जिल्हाधिकारी यांना वा शासन निर्णयान्वये प्रदान करण्यात येत आहेत. मात्र जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील प्राथम्याने विज्ञात करण्यात येणा-या पर्यटन स्थळाबाबत माहिती, त्या अनुषंगाने, या पर्यटन स्थळांच्या विज्ञात करण्यासाठी जिल्हा नियोजन व विज्ञात मंडळाने अर्थव्यवस्था करून दे दिलेला नियत व्यय व जिल्हाधिकारी यांनी मान्यता दिलेल्या योजनेच्या आराखड्याच्या तंदर्भात माहिती गृह विभाग (पर्यटन)कडे पाठविण्यात यावी. जेव्हाही या विभागाकडून तद्वत पर्यटन स्थळांच्या विज्ञाताच्या तंदर्भात आवश्यक तेव्हा उर्दीअर्जात तरतुद करण्यात आली आहे तिथी व्हावे याबाबत निदेश ठेवणे राज्य होईल व त्याची कात्री करून घेता येईल.

२. राज्यातील तिथीय विज्ञात योजनेसाठी नागरी विभागातील तिथीय विज्ञातावर तंनिदेश करण्याचे काम नगर विज्ञात विभागाकडे तर ग्रामीण भागातील तिथीय विज्ञातावर तंनिदेश करण्याचे काम ग्राम विज्ञात विभागाकडे शासन निर्णय २-तंडोर्दी-७८२६/१८३०/५३-७८/२६/नवि १८/दिनांक-१७ मे, १९२६ नुसार तोपविण्यात आलेले आहे. त्यामुळे या तिथीय विज्ञाताच्या विज्ञाताच्या तंदर्भात अरोक्त विभागाकडे प्रस्ताव पाठविण्यात यावेत. यासाठी उर्दीअर्जात तरतुद वरवी, वितरीत करणे, त्यावर तंनिदेश ठेवणे इत्यादी कामे अरोक्त न्युद देण्या विभागाकडून करण्यात येणार आहेत. राज्यातील तिथीय विज्ञात योजनेसाठी असलेली स्थळे वगळून इतर पर्यटन स्थळांच्या विज्ञातावर तंनिदेश करण्याचे काम व इतर कार्यसाठी उर्दीअर्जात तरतुद वरवी इत्यादी गृह विभाग (पर्यटन) यांच्याकडून करण्यात येणार आहे. त्यामुळे जिल्हाधिकारी, यांनी तिथीय विज्ञात योजनेसाठी असलेली स्थळे वगळून, इतर ठिकाणांवर पर्यटनस्थळांच्या विज्ञात करण्याच्या तंदर्भात त्या ठिकाणांसाठी सहाय्यीय योजना/आराखडे तयार करून तो गृह विभाग (पर्यटन) यांच्याकडे पुढील प्रक्रिये करण्यासाठी पाठविण्यात यावेत.

४. या शासन निर्णयान्वयेत जोडलेल्या याद मधील २६ स्थळांच्या पर्यटन ठळक विज्ञातासाठी याबाबत तुमच्या अर्थव्यवस्था देण्यासाठी उदा. स्तथाच्या दुस्तवीची कामे, याची पुरवठा योजना, विभूत पुरवठा इत्यादी विविध विभागांसाठी तमन्वय ताहून तंनिदेश उर्दीअर्जात तयार करण्याची जबाबदारी तंदर्भात जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकारी यांनी आहे. या स्थळांच्या विज्ञातासाठी जितो निधीची आवश्यकता लागेल याची तंनिदेश माहिती तंदर्भात विभागात पाठवावी व उर्दीअर्जात

निधीची तरतूद करण्यात आली तुर्वाच्यात आहे. व याची एक प्रत या विभागाकडे पाठविण्यात यावी. या ३६ टक्क्यांच्या विभागातदेखील संदर्भात विभागांना पाठविण्यात आलेल्या ठीकठाक/निधी तरतूद इत्यादि बाबतीत मंत्रालयीन पातळीवर या विभागाकडून तसंमय सादरण्यात येईल व तानिद्वारे देखील कामे या विभागाकडून करण्यात येईल. पर्यटन तसेच बांधणे, बाजो निघात बांधणे, माहिती क्लब लावणे, माहिती पुस्तिका तयार करणे/प्रकाशित करणे पर्यटकांना प्रशस्त व निवास्ताचे आरक्ष तुर्वाच्या उपलब्ध करून देणे, स्वार्थीन तोड्यांना पर्यटक मार्गदर्शक ठेवून पर्यटकांना प्रशिक्षित करणे इत्यादि कामे पर्यटन विभाग/महाराष्ट्र पर्यटन विभागात महामंडळाकडून करण्यात येतील. उपरोक्त बाबतीचे प्रस्ताव पर्यटन विभाग/महाराष्ट्र पर्यटन विभागात महामंडळाकडे पाठविण्यात यावेत. ही ३६ टक्के डिसेंबर, १९९८ पर्यंत शिल्लक ठरावाची अस्तथ्यामुळे या ३६ टक्क्यांच्या प्रगत्योनी आढावा तपुकोरकरत्याज्योतजी वर तहामाही मा. मुख्य तपिच, यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात येणार आहे.

हा शासन निर्णय नियोजन विभाग, नगर विभागात विभाग, व वित्त विभागाच्या सहमतोने त्या विभागाच्या अनधिकारित संदर्भ क्रमांक-सोआर६६/९६/चप-८/दिनांक-२३.१०.१९९६ क्र.३६ निर्माणित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

तहो/-

[म. वा. च्यात]

उपमुख्य तपिच, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग (पर्यटन)

....

प्रति,

मुख्य तपिच, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

अथवा मुख्य तपिच, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

अथवा मुख्य तपिच, नगर विभागात विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

प्रधान तपिच, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

तपिच, ग्राम विभागात विभाग, व जनसंपर्क विभाग,

तपिच, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,

तपिच, तांत्रिक बांधकाम विभाग,

तपिच, उर्जा विभाग,

तपिच, मंत्रालयीन विभाग,

तपिच, विभागीय आयुक्त,

तपिच, जिल्हाधिकाारी,

तपिच, मुख्य अधिकाारी अधिकाारी, जिल्हा पर्यटक,

चपमहापतीय तपिच, महाराष्ट्र पर्यटक विभागात महामंडळ,

महाराष्ट्रातील प्राकल्पाने पर्यटन विकास करण्यासाठी निवडण्यात आलेल्या
या स्थळांची यादी.

औरंगाबाद जिल्हा

१. पैठण

बीकानेर जिल्हा

२. पारधी-बिनास

३. डबिलेगाई

परभणी जिल्हा

४. औढा-नागनाथ

उस्मानाबाद जिल्हा

५. तुळजापूर

नागपूर जिल्हा

६. केरनाता

७. अंबाहरी

८. रामटेक

९. नरेगाव-वैरी

१०. धापेमाडी-आदाता

११. ताजोली

दुलदाभा जिल्हा

१२. शोगांव

१३. तिफोडराजा

नाशिक जिल्हा

१४. तप्तकुंगी गड

१५. अंजनेरी

१६. चांदपड

१७. जंजेरवार

१८. महाकाती तोमनाथ

पंढर जिल्हा

१९. मांडा देवालय

गडचिरोली जिल्हा

२०. गणपतीपुळे

रत्नागिरी जिल्हा

२१. जेजेरवार

२२. पाळ

२३. पन्हाळे काशी

२४. चिवा पैल

रायगड जिल्हा

२५. रेवत मांडवा

२६. जिहोम

२७. कामोटे

२८. अतिदान

२९. अशो-नागांव

३०. काशिद नांदगांव

३१. दिवेजानर

ठाणे जिल्हा

३२. मास्मि केळे

३३. भिलगांव

३४. ता. पाटी

३५. डहापु

३६. अर्ध